

6D072400 - «Технологиялық машиналар және жабдықтар» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесіне ізденуші Мұратжанқызы Назеркенің «Аймақтық табиғи ресурсты тиімді пайдалану мақсатында өсімдік тектес шикізатты престоуге арналған жабдықты жетілдіру» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына

ПІКІР

Шағын және орта кәсіпорындардың қажеттіліктеріне бағытталған тәжірибелік шырынсыққыш жабдығын әзірлеу олардың бәсекеге қабілеттілігі мен тиімділігін арттырудағы маңызды қадам болып табылады.

Қазіргі кезде шырын өндірудің негізгі тәсілдерінің бірі - престоу әдісі. Заманауи престердің көп бөлігі жеке дара жеміс-жидек түрлерінен шырынды престеп алуға арналған, мұндай жабдықтарда басқа жеміс-жидектерді престоу үшін қайта жарактандыру өте қиын, мүмкін болған күннің өзінде шырын сығып алу процесі тиімсіз өтеді. Мұндай жағдайлар шағын қуаттылықтағы кәсіпорындар үшін қолайсыз болғандықтан жоғары-шырынды да, төменгі шырындылы да дақылдардан шырын сығып алуға арналған әмбебеп престер қажет.

Жоғарыда аталған мәселелерді шешу үшін престоуге арналған жабдықтардың құрылымын жетілдіру керек. Мұндай мәселені шешудің оңтайлы жолы, жабдықтың құрылымына жұмыс аймағында қысымды өздігінен реттеу механизмімен жабдықтау нәтижесінде, конусты шнек пен конус тәрізді саптаманың арасындағы саңылаудың тұтас өзгеруін қамтамасыз етіп, қол күшінің қажеттілігін жою арқылы, шырын бөлу процесін қарқындатып, жабдықтың жұмыс істеу қабілетін арттыруға қол жеткізу.

Диссертациялық жұмыстың мақсаты аймақтық табиғи ресурстарды тиімді пайдалану мақсатында өсімдік тектес шикізат түріндегі жабайы шырғанақ өнімін престоуге арналған жабдықты жетілдіру.

Диссертациялық жұмыстың мақсатына байланысты келесідей міндеттер орындалған: нысандарды зерттеу әдістерін ұйымдастыру жүйесі мен қысым реттегіш механизммен жабдықталған пресс жабдығы мен пресс жабдығының құрылмасының сұлбалары дайындалды; қысым реттегіш механизм арқылы жабдықты жетілдірудің математикалық модельдеу жүйесі есептелді; жабайы шырғанақ өнімін престоуге арналған жабдықты жетілдірудің тәуелділігін әртүрлі құрылмалық және анықталған параметрлердің қатынастары арқылы сипатталып, үйлесімді параметрлерін тәжірибе жүзінде анықталды; шырынның сапасын кешенді бағалау және ғылыми зерттеу нәтижелерін тәжірибелік тұрғыда іске асыру жолдарын

ұсынылды; инженерлік есептеу әдістемесі сипатталды және өндіріске ұсынылды.

Техникалық нәтижеге шнекті пресс құрылымына жұмыс аймағында қысымды өздігінен реттеу механизмімен жабдықтау арқылы іске асырылады. Жұмыс аймағында қысымды өздігінен реттеу механизмі арқылы, қол күшінің қажеттілігін жою отырып, шырын бөлу процесін қарқындатып, жабдықтың жұмыс істеу қабілетін арттыруға қол жеткізілді. Шнектің бойлық өсіне қысымның біркелкі таралуын қамтамасыз ететін механизмі бар, шырын бөлу өндірісіне арналған тәжірибелік пресс жабдығы Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінің № 9032 патентімен расталды.

Диссертацияны дайындау бойынша тапсырма толық көлемде орындалды. Материал техникалық сауатты тілде ұсынылған, логикалық түрде баяндалған және белгіленген талаптарға қатаң сәйкес жасалған. Жұмыс өзектілігімен және перспективалылығымен ерекшеленеді, қайта өңдеу технологиялары саласында инновациялық даму үшін жаңа мүмкіндіктер туғызады.

Ғылыми жұмыстың негізгі нәтижелері халықаралық ғылыми-практикалық конференцияларда, Web of Science және Scopus дерекқорларына кіретін нөлдік емес импакт-факторы бар журналдарда жарияланды; сондай-ақ жұмыстар Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынатын ғылыми баспалар құрамына енетін журналдарда көрсетілген.

Диссертациямен жұмыс істеген кезде Н. Мұратжанқызы өзін қажетті теориялық білімі мен практикалық дағдылары бар қалыптасқан зерттеуші ретінде көрсетті. Ол диссертация тақырыбы бойынша қойылған барлық міндеттерді толық орындады.

Мұратжанқызы Назерке 6D072400 – «Технологиялық машиналар және жабдықтар» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беруге лайық деп санаймын.

Ғылыми кеңесшісі:

С. Сейфуллин атындағы «Қазақ
агротехникалық зерттеу университеті»
техника ғылымдарының докторы, профессор

Касенов А.Л.

